

Balázs is megmutatta színészi kvalitásait. Ez az alakítása vette kedvet a 2007-ben, még a Csizmadia-korszakban Radoslav Milenković által színpadra álmódott *Tangó* Edekének megformálásával, mely Mrożek-mű annak idején a POSZT versenyprogramjában is helyet kapott.

A számok egyértelműen Blaskót és a társulat munkáját igazolják, ám annak, hogy az egri színház néhány vendégjátékon kívül nem képes kitörni a város falain túlra, számtalan oka lehet. Egy vidéki társulatnak, illetve annak vezetőjének el kell döntenie, hogy mit szeretne. Arra hagyatkozik, amit a közönség elvár tőle, vagy megpróbálja alakítani a nézők ízlését, kockáztatva az esetleges nemtetszést? Hosszan tartó, sziszifuszi munkával vélhetően el lehet érni egy olyan egyensúlyt, melyben egyfelől a helyi közönség is megkapja azt, amit elvár, másfelől a színészeknek, rendezőknek és mindennemű színházcsinálónak is akad kihívás, mely továbblandíti őket pályájukon. Ehhez persze roppant átgondolt műsorpolitika és társulatra szabott darabválasztás szükségeltetik. Nem utolsósorban a színpadra kerülő produkciók mögött átgondolt, komoly dramaturgi munkának kell meghúzódnia. (Az egri színházban jelenleg nem működik

dramaturg!) A legporosabb, ma már avított tünő, mégis jelentős színpadi műveket a ma emberéhez közelivé kell ugyanis tenni. Nem a tudatos aktualizálás hiánya fájó, az nehezen préselhető bele a „remény színháza” skatulyába. Sokkal inkább az, hogy a ma embere, a ma színházlátogatója egészen más ritmushoz, befogadói attitűdhöz szokott, amihez illik igazodnia minden színházcsinálónak. Ma már kevés a szerzői utasításokat híven követve, lehetőleg nagy és látványos díszletekben színre vinni egy-egy színdarabot. Még akkor is kevés, ha a számok végül igazolják ezt a fajta színházcsinálást. Éppen Blaskó egyik rendezésben volt is akarat az újragondolásra. „Próba, mint előadás, előadás, mint próba” – ezt tüntette föl a színlapon a rendező a *Hamlet* (2016) alcímeként, s úgy is indult az előadás, mintha ők – a színészek – és mi – a nézők – együtt találnánk ki, hogyan is kellene eljátszani a Shakespeare-klasszikust ma. Ám ez a remek gondolat, kiváló felütés végül csupán ötletszinten maradt Blaskó „elszalasztott lehetőségek” színházában. Ez az együttes játék, a ma emberével való szoros együttgondolkodás hiányzik Egerben, még akkor is, ha az együttlélegzés meg is válsul a zsúfolt nézőtéren.

URBÁN BALÁZS

A NÉPSZÍNHÁZ SZÍNE ÉS FONÁKJA

Igazgatói pályázatok – Eger

Heten adták be pályázatukat az egri Gárdonyi Géza Színház igazgatói posztjára. A jelentkezők magas száma talán a városban lezajlott politikai változásoknak is köszönhető, de talán annak is, hogy a korábbi direktor, a színházat az elmúlt tíz évben vezető Blaskó Balázs többször elmondta, nem kíván újból pályázni a tisztségre. Hogy azután mégis kandidáljon.

A pályázók listáját látva azt azért rögtön tudni lehetett, hogy nem hétesélyes a verseny, hiszen önjelöltnek látszó művészek is ringbe szálltak. Ahogy elkezdődött a bírálati procedúra, az is nyilvánvalóvá vált, hogy a 3-4 potenciális esélyes helyett csak kettővel kell számolni: a színház következő igazgatója vagy Blaskó Balázs, vagy Szőcs Artur lesz. Az a Szőcs Artur, aki az elmúlt években a legfontosabb honi színházi műhelyek egyikévé érő Miskolci Nemzeti Színház rendezőjeként (és színészeként) dolgozott, és aki a pályázatában láthatóan felhasználta a miskolci társulat- és repertoárépítés tapasztalatait is. Így ez az írás csupán kettejük pályázatát veti össze.

Az összevetést érdemes azzal kezdeni, hogy a két jelölt eltérő keretek közt működő színházzal számol. Blaskó Balázs elismeri ugyan a nonprofit gazdasági modell előnyeit, de úgy gondolja, hogy a modellváltáshoz szükséges kedvező körülmények jelenleg nem állnak fenn, míg Szőcs Artur eleve abból indul ki, hogy a teátrum nonprofit gazdasági társaság formájában működik tovább, és ennek konzekvenciáit elemzi. A fenntartó döntését nyilvánvalóan nagyban befolyásolja, hogy melyik működtetési modell áll közel a saját elképzeléséhez, ám nem érzem magam kompetensnek arra, hogy a modellváltásból adódó gazdasági/adminisztratív előnyöket és

Szócs Artur. Fotó: Éder Vera

hátrányokat elemezzem, így kizárólag színházzsakai szempontból vizsgálom a pályaműveket.

Bár a két pályázat felépítése hasonló sémára épül, a koncepció strukturálása lényegesen különbözik. Ami érthető, hiszen Blaskó Balázs tíz éve regnáló, immár harmadik ciklusára készülő direktorként dolgozata jelentős részében a színház eddigi tevékenységét mutatja be, míg Szócs Artur kizárólag a jövőre nézvést fogalmaz meg célkitűzéseket, terveket. Újnan pályázóként választhatná azt a megoldást is, hogy elődje/vetélytársa koncepcióját vitatva prezentálja a saját elképzeléseit, de ezt Szócs nem ambicionálja. Sőt, elegánsan kitér az elől is, hogy a színház közelmúltjának egyes korszakait összevesse (és így Blaskó tevékenységét az előző, Csizmadia Tibor nevével fémjelzett korszak fényében minősítse). Blaskó pályázatának jelentős részét viszont érthetően az elért eredmények kifejtése teszi ki. Írásának bevezetője arról szól, hogy nyilatkozatai ellenére miért indul mégis (aminek summája az, hogy a pandémia és a változó gazdasági körülmények indukálta válsághelyzet, a társulat féltése miatt érezte ezt erkölcsi kötelességének). Ezt követi a színházkoncepció leírása, amely igen sokat merít korábbi pályázataiból. Vagyis most is elolvasható Blaskó morális-ideológiai credója, illetve a „remény színházának” sokszor – hol követendő, hol elrettentő példaként – idézett koncepciója. Lehetne azt mondani, hogy nem elegáns a korábbi pályázatok egyes passzusait szóról szóra áttemelni, de nem hiszem, hogy ezek átfogalmazása érdemben változtatna a friss pályamű megítélésén. És tény, hogy egy következetes, tudatos alkotó színházi ars poeticája aligha változik meg gyökerestől néhány év alatt. Mint ahogy azzal is egyetérték, hogy egy regnáló direktor újabb kandidálásának legfontosabb fedezetét a korábbi tevékenysége, a színház működése, jelenlegi művészi állapota jelenti.

Ám e ponton egy általános, nem csak az egri versengés kapcsán feltehető kérdéssel szembesülünk: milyen koncepciója van egy városnak a saját színházáról? Koncepció alatt részint az ambíciót értem; nem mindegy, hogy a nézőszám emelése és a helyi törzsközönségnek való megfelelés mellett mennyire

fontos a fenntartónak az, hogy a teátrum rajta legyen az országos színházi térképen, részt vegyen fesztiválokon, meghívást kapjon a POSZT-ra, díjakat nyerjen, egyáltalán: a szakma, a kritika figyelemmel kísérje működését. Másrészt pedig valamilyen színházzsakai elképzelésre gondolok – már azon túl, hogy egy vidéki színháznak népszínháznak kell lennie. (Elvárás-e például a különböző játszóhelyek eltérő profilja, fontos-e a kortárs drámák bemutatása, az iskolákkal való kapcsolattartás, a színházi nevelés stb.?) Nem szeretnék naivabbnak tűnni a sokévi átlagnál, tudom, hogy a legutóbbi jogszabályváltozások, amelyek a közös (állami-önkormányzati) fenntartású színházaknál gyakorlatilag kormányzati egyetértéshez kötik az állami támogatást, végképp lehetetlenné teszik azt, hogy a pályázatok kizárólag egy előzetesen meghirdetett szakmai koncepció alapján kerüljenek mérlegre. De erősen tartok attól, hogy nem egy városban szerencsésebb politikai csillagállás esetén sem volna erre lehetőség. A fenntartói szakmai elvárások hiánya egy olyan utópisztikus esetben, amelyben sem politikai érdemek, sem személyes kapcsolatok nem befolyásolják a színházigazgatói kinevezéseket, egymással nehezen összemérhető koncepciójú pályázatok ötletbörze alapú versengéséhez vezetne.

Így nincs könnyű helyzetben az a színidirektor, aki egy megváltozott fenntartói környezetben elsősorban múltbéli regnálása eredményeire építi a pályázatát. Nemcsak politikai okokból kifolyólag, hanem azért sem, mert kevés fogalma lehet az új fenntartó szakmai elvárásairól. Nekem ugyan van képem a Blaskó Balázs vezette egri színház műsorpolitikájáról, amelyet tudnék ütköztetni azzal az elképzeléssel, amelynek alapján szerintem egy korszerű vidéki népszínháznak működnie kellene, de mivel e kép szubjektív, és én nem tartozom az egri döntéshozók közé, ennek kifejtésétől most eltekintek. Tanulságos azonban végigolvasni, milyen eredményeket és milyen érveket sorol fel Blaskó Balázs. Az olyan általános megjegyzéseken túl, miszerint a színház kiemelkedően fontos és eredményes évadjait éli, elsősorban a növekvő néző- és előadásszámra hivatkozik. Ám nincs szó az egyes bemutatók fogadtatásáról, a bérleten kívüli előadások nézőszámáról, illetve

Blaskó Balázs. Fotó: Gál Gábor

arról, hogy a különböző műfajok nézettsége hogyan aránylik egymáshoz. A pályázat feltünteti a társulat, illetve a társulati tagok elmúlt évtizedben elnyert elismeréseit is, de ezek között kevés a rangos szakmai díj; az elismerések többsége a Teátrum Társaság által osztott ilyen-olyan kitüntetés (elsősorban a Magyar Teátrum Nyári Fesztivál díjai). Blaskó nem ír arról, hogy véleménye szerint milyen szerepet játszik a teátrum a magyarországi színházi életben. Következésképpen arról sem, hogy tervez-e változtatni a jövőben ezen a szerepen.

Ami voltaképpen közös a két pályázatban, az a népszínházi koncepció. Ám ennek értelmezése erősen eltérő. Blaskó pályázatában nem a morális-ideológiai tézisek a legfontosabbak, hanem az elmúlt évek leltárszerűen felsorolt műsora, amely közismert klasszikusokra, esetleg félklasszikusokra és szórakoztató színházi produkciókra (operettek, musicalekre, zenés komédiákra) épült. Kortárs dráma elvétve került színre, posztdramatikus, illetve szerzői színházra elvétve sem volt példa. A repertoár fontos szeletét képezik viszont a táncszínházi bemutatók, amelyek a tánctagozatként működő GG Tánc Eger produkciói, valamint a gyerekelőadások, amelyek a Babszem Jankó Gyermekszínházzal koprodukcióban valósulnak meg (amit a pályázat rögzít is, ám az együttműködés kereteiről, perspektíváiról, gazdasági vonatkozásairól nem ejt szót).

Szócs Artur sem kívánja likvidálni az operetteket, de előadásmódjukat frissíteni szeretné, a nagyszínpadi mulattatásra pedig a kortárs angolszász bohózatoknál alkalmasabbnak tartja a ritkábban játszott klasszikus-félklasszikus komédiákat. A stúdiószínpad az ő elképzelésében kortárs drámáknak és szűkebb közönségrétegnek szóló előadásoknak is teret adna (előbbiekből rendszeres felolvasószínházi előadások is létrejönnének). Fontos eleme a műsortervnek, hogy minden évben tartanak tantermi színházi előadást is, amelyet Szócs a terminológiától eltérően (tudatosan?) tanteremszínháznak nevez (ezekre egy félmondatban utal Blaskó is, de tantermi színházi előadás az ő műsortevében nem található). Szócs dolgozatában a színházi nevelés jelentőségével, akárcsak a gyermekszínházi előadásokkal külön-külön fejezet foglalkozik. Ez utóbbiban koprodukciókról nincs szó, vagyis feltehetően nem folytatódna az együttműködés a Babszem Jankó Gyermekszínházzal. Ugyanakkor gyerekeknek szóló táncszínházi előadások is készülnének. Ezekben Szócs éppúgy számítana a GG Tánc Egerre, mint a megszabású musicalek, operettek színreállításánál (miközben

a tánctagozat természetesen továbbra is létrehozna saját bemutatókat is). Vagyis a Szócs által kifejtett népszínházi koncepció alapvetően abban különbözik Blaskóétól, hogy a közönség igényeinek kielégítése mellett gondot fordít arra, hogy a befogadás spektruma táguljon, hogy a nézők új szerzőkkel, illetve a korábbiaktól eltérő színházi formákkal ismerkedjenek meg, és kiemelkedő figyelmet szentel a fiatal generáció érdeklődésének felkeltésére, ízlésének fejlesztésére. Mindezt nem egy csapásra, hanem fokozatosan, a befogadói elvárások figyelembevételével kívánja megvalósítani.

Blaskó Balázs joggal hivatkozik a színház helyi beágyazottságára, a törzsközönsséggel való kapcsolatára, ennek fejlesztésére pedig elsősorban marketing célú javaslatokat tesz. Szócs Artur szintén hangsúlyozza a helyi közönsséggel való kapcsolattartás fontosságát, és azt, hogy a színháznak erősíteni kell a lokálpatrióta öntudatot. Ezt a lokálpatriotizmust hozzákapcsolja saját színházkonceptiójához: túl azon, hogy Eger klasszikusai, Gárdonyi Géza és Bródy Sándor művei (illetve azoknak adaptációi) megjelenjenek a repertoáron, kortárs szerzőt is felkérne Egerhez kapcsolódó dráma megírására (hasonlóra egyébként Miskolcon is volt példa: Mikó Csaba *Agavé* című „miskoci mítoszát” tavaly februárban mutatták be). Emellett Szócs pályázata súlyt helyez a színház tágabb szakmai kapcsolataira is. Részletesen szól a határon túli színházakkal való közös munkáról (amelyeket tematikus együttműködés formájában képzel el), az SZFE-vel és a KE Művészeti Karával kialakítandó kapcsolatokról. Felveti a testvérvárosok színházaival való kooperáció tervét, és ír arról, hogy a társulat és filmes alkotók között rendszeres együttműködést kíván kialakítani. Továbbá fontosnak tartja, hogy a szakma és a színházi sajtó rendszeresen kövesse a teátrum előadásait. Bár ezt a pályázat explicit módon nem mondja ki, Szócs nyilvánvaló ambíciója, hogy Egerben ismét komoly szakmai reputációval bíró teátrum működjön. A kiépítendő szakmai kapcsolatok közül Blaskó elsősorban a színházművészeti egyetemekkel való együttműködést hangsúlyozza. Gyakorlatra hívna negyed- és ötödéves színész, rendező és dramaturg hallgatókat. Hogy erre eddig azért nem került sor, mert a színházvezetés ezt nem ambicionálta, vagy azért, mert a fiatal alkotók számára nem volt vonzó a lehetőség, arról nincs szó a pályázatban. Miként arról sem, hogyan tudná magához vonzani a teátrum a fiatal művészeket.

Fiatalkoruk integrálására már csak azért is szükség volna, hogy a társulat meg tudja felelni annak a kiemelt minőségű színházi intézményekre vonatkozó rendeletnek, amely szerint a művészeti állomány legalább 60 százalékának felsőfokú szakirányú végzettséggel kell rendelkeznie. Blaskó kitér arra, hogy az elmúlt években a színházhoz került diplomás fiatalokat nem sikerült megtartani, ugyanakkor a – jogszabály által megkövetelt „vérfrissítésen” túl – nem tervez komolyabb változást a társulatban. Szócs viszont egyértelműen leírja, hogy a társulat jó néhány helyen erősítésre szorul (amit feltételesen nem csak a jogszabályi kötelezettség indukál). Megválasztása esetén feltételezhető, hogy a változatlan létszámú társulatban személycserék következnek be.

Mindketten csatoltak pályázatukhoz támogató nyilatkozatokat. A Szócsöt támogató alkotók köre minden szempontból változatos: különböző generációkhoz és különböző színházi műhelyekhez tartozó színészek, rendezők, dramaturgok, tervezők, koreográfusok, zenészek találhatók közöttük. Blaskó támogatóinak névsora rövidebb, és nem csak színházi emberekből áll; a legterjedelmesebb ajánlásokat Siklósi Beatrix és Rákay Philip írták.

Ha elvonatkoztatunk az eltérő működési modellektől és az évtizedek óta majd minden igazgatóválasztást végigkísérő pártpolitikai érdekektől, színházzsákmány szempontból egyértelműnek látszik a versengés tétje. Blaskó Balázs újraválasztásával egy tíz éve kiszámíthatóan működő, stabil helyi közönségbázissal igen, de szakmai reputációval nem rendel-

kező, esztétikai értelemben konzervatív műsorpolitikát folytató, a végzettséghez kapcsolódó jogszabályi követelményeket jelenleg nem teljesítő társulatot jogosítanak fel a folytatásra a döntéshozók. Szócs Artur megválasztásával pedig egy modernebb, összetettebb népszínházi koncepciónak, a helyi közönség mellett a tágabb színházi szakmával is kommunikálni képes, a társulatot és a helyi színházi életet felfrissíteni kívánó, új utakat is kereső, de a régit sem elvető elképzelésnek szavaznának bizalmat.

Mire a cikk végére értem, a döntés is megszületett: a helyi képviselőtestület ez utóbbi lehetőséget, vagyis Szócs Artur pályázatát támogatta (szemben annak a szakmai bizottságnak a javaslatával, amelyben a minisztériumi delegáltak alkották a többséget). A történetnek azonban nincs vége, hiszen a hatályos jogszabályok értelmében a fenntartóknak újra kell tárgyalniuk együttműködésük kereteit. És már az is látható, hogy a kérdés politikai síkra terelődött. Bár ha belegondolok, az igazgatóválasztás legváratlanabb fordulata az lett volna, ha ez nem így történik...

FRISSÍTÉS: Miután az EMMI jelezte, hogy Szócs Artur kinevezése esetén nemcsak a színház jövő évi állami támogatását nem kapja meg a város, de az ideit is vissza kell fizetniük – ami összesen kb. 600 millió forint –, Mirkóczki Ádám polgármester visszavonulót fűjt, és a kormány által támogatott Blaskó Balázst nevezte ki újabb négy évre. A szerk.

HIRDETÉS

SZÍNHÁZ Előfizetési akció!

Szakmai és olvasmányos

Fizess elő a **Színház** folyóiratra 2021-re, a tavalyi előfizetési áron. Évi 10 szám, köztük egy nyári dupla, és a lapot házhoz viszi a posta.

Kedvezményes éves előfizetési díj: **6900 Ft**

Az előfizetés módja: **banki átutalás** • Bankszámlaszám: **K&H Bank 10402166-21624669-00000000** • Számlatulajdonos: **Színház Alapítvány**
A megjegyzés rovatba nyomtatott nagybetűkkel kérjük feltüntetni az előfizető nevét és pontos címét, ahová a folyóiratot postázzuk.
Levelezési cím: **szinhazalapitvany@gmail.com**